

‘Directe waterschapsverkiezingen afschaffen’

De directe waterschapsverkiezingen voor ingezetenen kunnen maar beter worden afgeschaft. Omdat een waterschap een functionele taak heeft, anders dan een gemeente of een provincie, moet het ook afgerekend worden op het uitvoeren van die taak. Om toch een vorm van inspraak te creëren zou de planvorming interactief gemaakt kunnen worden. Tenminste, als het aan Sander Meijerink van de Radboud Universiteit Nijmegen ligt. Deze en andere controversiële ideeën (afschaffen geborgde zetels, waterschapsverkiezingen onderbrengen bij de Kieswet) kwamen aan de orde tijdens de bijeenkomst ‘Waterschapsverkiezingen - hoe verder na de evaluatie?’, die Waternetwerk op 25 september in Driebergen hield.

De vernieuwde opzet van de Waterschapsverkiezingen die vorig jaar november werden gehouden, heeft niet het resultaat opgeleverd dat de bedenkers voor ogen hadden. Niet alleen was de opkomst (nog steeds) laag, maar het percentage foutief uitgebrachte stemmen was hoog: ongeveer tien procent. Dat was de aanleiding voor twee evaluaties en een advies. Volgens Wino Aarnink van het DG Water heeft dat een viertal mogelijke varianten voor komende verkiezingen opgeleverd: indirecte verkiezingen via de gemeenteraads- of de Statenverkiezingen, aanpassing van het aantal geborgde zetels (meer óf minder), een combi van deze twee of het combineren van de Waterschapsverkiezingen met andere verkiezingen. Op dit moment worden de verschillende opties nader onderzocht. Voor de komende verkiezingen in 2012 wordt in ieder geval gepoogd het stemmen per post te optimaliseren, hoe de verkiezingen er daarna uit gaan zien moet nog blijken.

Stembiljet

Peter Visch van Waterschap Zeeuwse Eilanden gaf al een voorzet voor eenvoudige(re) verkiezingen per post. Door de fusie per 1 januari 2011 tussen de twee Zeeuwse waterschappen worden in november 2010 verkiezingen gehouden. Daartoe heeft Zeeuwse Eilanden een nieuw stembiljet ontworpen, waarop de kiezer slechts één hokje hoeft te kleuren. Verder maakt het systeem gebruik van twee enveloppen, die voor het tellen van de stemmen gescheiden worden zodat de anonimiteit van de kiezer gewaarborgd is. Hij stelde voor dit biljet te gebruiken voor de komende waterschapsverkiezingen in Zeeland, als een pilot. Omdat daarvoor de wet gewijzigd moet worden kunnen de Zeeuwse waterschappen dat niet zomaar doen. Op dit moment wordt overlegd met het ministerie van Verkeer en Waterstaat over de mogelijkheden.

Als het aan Sander Meijerink van de Radboud Universiteit Nijmegen ligt, zijn stembiljetten in welke vorm dan ook overbodig. Hij stelde voor de directe verkiezingen voor de waterschappen helemaal af te schaffen. Omdat het gaat om functionele instanties zijn, hoeven ze alleen maar het beleid van de gemeenten en provincies (en het Rijk) uit te voeren. Om bij de uitvoering van dat beleid voor inspraak te zorgen, stelde hij voor de planvorming interactief te maken, waardoor burgers mee kunnen beslissen.

Geborgde zetels

Een ander heikel punt bleken de geborgde zetels te zijn. Per waterschap is een aantal zetels bestemd voor vertegenwoordigers van drie belangencategorieën: ongebouwd, bedrijven en natuur(gebieden). Peter de Koeijer (LTO) en Bert Kolkman (beiden vertegenwoordigers van een belangencategorie in het bestuur) waren uiteraard voor het in stand houden van de geborgde zetels. Florrie de Pater (Water Natuurlijk) zag de geborgde zetels echter als een “overblijfsel van de middeleeuwen” waar nu geen ruimte meer voor is. Jos Jansen van het Bosschap (een bestuursorgaan van het bosbedrijfsleven) keek wat genuanceerder naar de geborgde zetels. Het Bosschap is niet tegen, maar wil wel een evenwichtige verdeling tussen de geborgde en niet-geborgde zetels. Ook zouden in het dagelijks bestuur van de waterschappen geen geborgde zetels moeten zitten, deze zouden beperkt moeten zijn tot het algemeen bestuur. Het invullen van de geborgde zetels door de verschillende categorieën gaat in zijn optiek goed en behoeft dan ook geen aanpassing.

Pieter Hellinga, lid van het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland, stelde dat de aparte verkiezingen voor waterschappen onzin zijn. Een waterschap is een gewone overheid, die de dingen doet die alle overheden doen: belasting heffen en regels maken en handhaven. Daarom kunnen de verkiezingen gewoon onder de Kieswet vallen, zoals de andere verkiezingen in Nederland. Het combineren van de

waterschapsverkiezingen met de gemeenteraadsverkiezingen is praktisch en gewenst, volgens Hellinga.

Sybe Schaap, voorzitter van de Unie van Waterschappen, wil voor de komende verkiezingen in ieder geval het percentage foutstemmen verkleinen. Ook moet de opkomst hoger, maar hoe dat precies te bereiken is, is voor hem nog een vraag. Koppeling met andere verkiezingen is een mogelijkheid. Overigens verwacht hij niet dat de opkomst ooit boven de 40 procent zal komen, als dat wel het geval is gaat er iets niet goed bij het waterschap. Wel maakte hij zich druk over de komende bezuinigingen: ook de waterschappen moeten gaan bezuinigen, en taboes zijn er niet. Dat betekent dat er misschien ook op het budget voor de verkiezingen moet worden bezuinigd.

Marleen van Rijswijk ten slotte (Universiteit van Utrecht en lid van de Commissie van Advies inzake de Waterstaatswetgeving (CAW)) kon nog niet veel zeggen over het advies dat de CAW voorbereidt over de opzet van de Waterschapsverkiezingen. In een eerder advies (22 april jl.) had de commissie al geconstateerd dat de vernieuwde verkiezingen staatsrechtelijk in orde zijn, en dat de wetgeving het bestaan van geborgde zetels toestaat. Zowel benoemen als verkiezen is volgens de Grondwet toegestaan. In de toekomst sluit het CAW indirecte verkiezingen niet uit. Wel gaf Van Rijswijk aan dat een ander stelsel niet automatisch tot een beter of goedkoper stelsel leidt.

Het ingewikkelde stembiljet zou bij de laatste Waterschapsverkiezingen een belangrijke oorzaak voor het hoge percentage foutieve stemmen zijn.

